

การสื่อสารเพื่อการท่องเที่ยวตามนโยบายคุณภาพและความยั่งยืน
ของชุมชนต้นแบบบ้านริมคลอง*
COMMUNICATION FOR COMMUNITY TOURISM MODEL ACCORDING
TO POLICIES EMPHASIZING ON QUALITY AND SUSTAINABILITY

กษมล พงษ์วัชรนนท์*, สุภาภรณ์ ศรีดี, หลุยส์ ปัญญาวุฒตระกูล, สมาน งามสนธิ

Kodchamol Pongwatcharanon*, Supaporn Sridee, Hareuthai Panyarvuttrakul, Sman Ngamsanit

คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี ประเทศไทย

School of Communication Arts, Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi, Thailand

*Corresponding author E-mail: arin2494@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวตามนโยบายคุณภาพและความยั่งยืนของชุมชนต้นแบบบ้านริมคลอง 2) การใช้สื่อการท่องเที่ยวตามนโยบายคุณภาพและความยั่งยืนของชุมชนต้นแบบบ้านริมคลอง และ 3) แนวทางการพัฒนาการออกแบบกิจกรรม และ การใช้สื่อการท่องเที่ยวตามนโยบายคุณภาพและความยั่งยืนของชุมชนต้นแบบบ้านริมคลอง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลัก 16 คน โดยเลือกแบบเจาะจง ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในเรื่องนี้ ได้แก่ ผู้นำชุมชน/ทีมปฏิบัติการในพื้นที่ผู้นำเครือข่าย นักวิชาการสื่อสารท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสร้างข้อสรุป ผลการวิจัยพบว่า 1) การออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 1.1) การสืบค้นให้ได้เรื่องราว โดยที่กิจกรรมมีการออกแบบมาจากพื้นฐานของทุนวัฒนธรรม บอกเล่าประวัติของชุมชนวิถีชีวิตริมคลอง สัมผัสชีวิตที่มีเศรษฐกิจพอเพียง ก่อให้เกิดความน่าสนใจ ในการเรียนรู้ 1.2) การร้อยเรียงเรื่องราวที่สร้างแรงบันดาลใจเพื่อเรียนรู้จากผู้ที่มีประสบการณ์จริง และ 1.3) การกำหนดลีลาความชำนาญพื้นที่ของชุมชนเพื่อสร้างความประทับใจ 2) การใช้สื่อการท่องเที่ยว ได้แก่ 2.1) สื่อกิจกรรมการจักสานใบมะพร้าวสานหมวก สื่อเฉพาะกิจจัดแสดงพิพิธภัณฑ์มะพร้าว 2.2) สื่อบุคคล คือ ประธานวิสาหกิจชุมชนบ้านริมคลอง เป็นสื่อประชาสัมพันธ์ที่สามารถนำข่าวสารของชุมชนไปสู่ผู้รับสารได้โดยตรง และ 2.3) สื่อสังคมออนไลน์ เดิมใช้เพียงสื่อเฟซบุ๊กโดยมีการโพสต์ข้อความ ภาพ และคลิปที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างต่อเนื่อง และ 3) แนวทางการพัฒนา - ยกระดับการท่องเที่ยวควรเลือกอย่างสร้างสรรค์ให้มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวสะท้อนเอกลักษณ์ท้องถิ่น การใช้สื่อการท่องเที่ยวโดยใช้สื่อที่หลากหลายในการถ่ายทอดข้อความเกี่ยวกับกิจกรรม

คำสำคัญ: การสื่อสาร, การท่องเที่ยวชุมชน, นโยบายคุณภาพ, ความยั่งยืน, ชุมชนต้นแบบบ้านริมคลอง

Abstract

The objectives of this research were to study 1) The design of tourism activities following the quality and sustainability policy of Ban Rim Klong model community; 2) The use of media for tourism following the quality and sustainability policy of Ban Rim Klong model community; and 3) Approaches for developing the design of tourism activities and the use of media. This research used the qualitative research method of in-depth interviews. The 16 key informants leaders/members of the local operations team, network leaders; academic specialists on tourism communication, tourists Data were analyzed by drawing conclusions. The results found that 1) Tourism activity design consisted of 1.1) Searching for stories- activities were designed based on the foundation of local cultural capital and had unique characteristics that told of the history and way of life of the canal side communities. They allowed tourists to get a taste of the local sufficiency economy in an interesting and informative way. 1.2) Composing activities designed inspiring stories so tourists could learn from people with actual experience and 1.3) Creating good impressions 2) Tourism media use 2.1) Activity media, such as weaving coconut leaves into hats community media like a coconut museum 2.2) Personal media-the chairman of the community and 2.3) Online social media-at first the community just used Facebook regularly post messages, photos and video clips about the community and 3) Approaches for development-to raise tourism should be chosen creatively to make them unique with a reflection of the local identity. Tourism media use by using a diverse range of media to broadcast messages about activities.

Keywords: Community, Tourism Communication, Quality Policy, Sustainability, Ban Rim Khlong Model Community

บทนำ

การสื่อสารของคนในชุมชนในการยกระดับการท่องเที่ยว สะท้อนให้เห็นถึงการสื่อสารภายใต้การมีส่วนร่วมในชุมชน ต้องใช้กระบวนการสื่อสารในหลายมิติเข้าไว้ด้วยกัน เพื่อพัฒนาและสร้างความเข้าใจกันในชุมชน การสื่อสารจึงเป็นทั้งบทบาท และทักษะที่มีความสำคัญเป็นกุญแจสู่ความสำเร็จ ในระบบเศรษฐกิจไทยการท่องเที่ยวยังเป็นแหล่งสร้างรายได้สำคัญให้แก่เศรษฐกิจของประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อม สร้างรายได้ให้กับประเทศไทย 2.99 ล้านล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 18 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในปี 2562 (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) แต่ในขณะที่การใช้จ่ายต่อคนต่อวันของนักท่องเที่ยวชาวไทยในอัตราที่ลดลง และระยะเวลาท่องเที่ยวต่อเที่ยวลดลง ซึ่งทำให้การท่องเที่ยวของไทยในระยะหลังต้องเผชิญกับความท้าทายด้านความยั่งยืน จากการเติบโตในเชิงปริมาณมากกว่าคุณภาพ นอกจากนี้ หากพิจารณาในมิติของการกระจายรายได้ พบว่า รายได้จาก การท่องเที่ยวร้อยละ 90 ยังกระจุกอยู่ในเมืองท่องเที่ยวหลัก ไม่สามารถกระจายไปสู่เมืองท่องเที่ยวรอง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566 - 2570 ได้วางกลยุทธ์การท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน

โดยยกระดับการท่องเที่ยวให้เป็นการท่องเที่ยวคุณภาพสูง เพิ่มการพึ่งพานักท่องเที่ยวในประเทศและกระจายรายได้สู่พื้นที่ ด้วยทำเลที่ตั้งที่เป็นจุดศูนย์กลางของภูมิภาค ความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม อัตลักษณ์ชุมชน และความมีอัธยาศัยไมตรีของคนไทยอีกด้วยเป็นการสร้างฐานให้ชุมชนมีความรักในท้องถิ่นและรักษาวัฒนธรรมของตนเอง รัฐบาลได้ประกาศนโยบายการขับเคลื่อนเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์อย่างชัดเจน ทำให้เกิดการเชื่อมต่อมาสู่แนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ภายหลังที่มีการดำเนินการส่งเสริมนโยบายการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มาถึงยุคปัจจุบัน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือ ยูเนสโก (UNESCO) ได้ให้นิยามของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ว่า “เป็นการท่องเที่ยวที่มีเป้าหมายสอดคล้องกับ แนวทางการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความยั่งยืน โดยชุมชนจะจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างกลมกลืน และสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตและวัฒนธรรมในชุมชนในมิติของการเรียนรู้ ใช้กลยุทธ์การสื่อสารเป็นเครื่องมือในการรักษาความสมดุล สร้างการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบ ที่จะเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวภายในชุมชนและนำผลประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับทั้งในรูปแบบ ที่เป็นผลประโยชน์เชิงเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน” ด้วยนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์จากวัฒนธรรมท้องถิ่นของไทย (ลัดดาวรรณ ทองใบ, 2562)

ชุมชนต้นแบบบ้านริมคลองมีความหลากหลายและโดดเด่นของกิจกรรม โดยตระหนักถึงการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ก่อให้เกิดรายได้จากเศรษฐกิจสร้างสรรค์ผ่านการสื่อสารการท่องเที่ยวชุมชน และการออกแบบกิจกรรมเป็นอย่างดี หมู่บ้านดังกล่าวได้รับรางวัลหลายรางวัล ดังนี้ พ.ศ. 2553 ได้รับรางวัลมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย พ.ศ. 2554 รางวัลอุตสาหกรรมการท่องเที่ยววิถีชุมชนดีเด่น (รางวัลกนิรี 6 ตัวซ้อน) พ.ศ. 2556 ได้รับรางวัลมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย พ.ศ. 2557 ได้รับรางวัลสุดยอดชุมชน Creative Tourism พ.ศ. 2563 ได้รับรางวัลหมู่บ้านท่องเที่ยวสำหรับจัดกิจกรรมยอดเยี่ยม โดยการนำกิจกรรม ศิลปะ วัฒนธรรม อัตลักษณ์ และวิถีชีวิตในชุมชน ประสบความสำเร็จในการสื่อสารท่องเที่ยวโดยชุมชน จัดเป็นชุมชนต้นแบบในการท่องเที่ยวในระดับประเทศ และใน พ.ศ. 2567 รับรางวัลแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพภูมิปัญญาและสมุนไพร ได้รับคัดเลือกเป็นแหล่งท่องเที่ยว Tourism Care จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กับการท่องเที่ยวสำนักงานลอสมองเจลิส (กิตติดา เอกแก้วนำชัย, 2567) การพัฒนาการท่องเที่ยวมุ่งเน้นและส่งเสริมคุณค่า (Value Creation) ของวิถีชีวิตและมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน โดยวางอยู่บนพื้นฐานของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมของชุมชน (สุดแดน วิสุทธิลักษณ์, 2558) ประเทศไทยมีปัจจัยสนับสนุนหลายประการในการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวไปสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งการศึกษาเพื่อสร้างองค์ความรู้จะช่วยให้การจัดการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่นี้มีแบบแผนที่ชัดเจน และเป็นที่ยึดถืออย่างกว้างขวางสร้างรายได้ให้กับประเทศ และนำไปสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

บทความนี้ผู้เขียน มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเรื่อง การสื่อสารเพื่อการท่องเที่ยวตามนโยบายคุณภาพและความยั่งยืนของชุมชนต้นแบบบ้านริมคลอง โดยมุ่งศึกษาเกี่ยวกับการออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยว และการใช้สื่อเพื่อการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อนำข้อค้นพบไปต่อยอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อการท่องเที่ยวคุณภาพสูงเป็นการพัฒนาบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรม เพื่อเป็นการสร้างฐานให้ชุมชนมีความรักในท้องถิ่นและรักษาวัฒนธรรมของตนเอง เพื่อบ่มเพาะชุมชนให้ยกระดับเป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมและสตาร์ทอัพ ซึ่งจะก่อให้เกิดการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวตามนโยบายคุณภาพและความยั่งยืนของชุมชนต้นแบบบ้านริมคลอง
2. เพื่อศึกษาการใช้สื่อการท่องเที่ยวตามนโยบายคุณภาพและความยั่งยืนของชุมชนต้นแบบบ้านริมคลอง
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาออกแบบกิจกรรมและการใช้สื่อการท่องเที่ยวตามนโยบายคุณภาพและความยั่งยืนของชุมชนต้นแบบบ้านริมคลอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. **รูปแบบการวิจัย** เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งเน้นศึกษาการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว การใช้สื่อของชุมชน และแนวทางการพัฒนาออกแบบกิจกรรมและการใช้สื่อการท่องเที่ยวตามนโยบายคุณภาพและความยั่งยืนของชุมชนต้นแบบบ้านริมคลอง
2. **ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ** แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ประกอบด้วย ได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชน/ทีมปฏิบัติการในพื้นที่ที่มีประสบการณ์ไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 3 คน กลุ่มผู้นำเครือข่ายในชุมชนที่ร่วมดำเนินงานและสนับสนุนการท่องเที่ยวชุมชนที่มีประสบการณ์ไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 5 คน ผู้เชี่ยวชาญนักวิชาการสื่อสาร จำนวน 5 คนและกลุ่มนักท่องเที่ยวจำนวน 3 คน รวม จำนวน 16 คน
3. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** ได้แก่ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงการสื่อสารของกลุ่มผู้นำชุมชน นอกจากนั้นยังมีอุปกรณ์ช่วยในการสัมภาษณ์ ได้แก่ อุปกรณ์บันทึกเสียง อุปกรณ์บันทึกภาพหนึ่งสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง จะกำหนดแนวคำถามผู้ให้ข้อมูลสามารถตอบได้อย่างอิสระ และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้างข้อสรุป
4. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยนัดหมายเพื่อทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลตามบัญชีรายชื่อ ประสานนัดหมายวันและ เวลาขอเข้าสัมภาษณ์พร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์ของงานวิจัย และดำเนินการจำแนกเนื้อหาของบทสัมภาษณ์ออกเป็นประเด็นต่าง ๆ จัดบันทึกและอัดคลิปเสียงตามวัตถุประสงค์
5. **การวิเคราะห์ข้อมูล** ได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์ โดยการสร้างข้อสรุปจากการตีความและการสัมภาษณ์รวมถึงข้อมูลเอกสารที่ได้มาและทำการทดสอบข้อมูลแบบสามเส้าแล้ว นำกรอบแนวคิดมาเป็นตัวตีกรอบ ตามทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเชื่อมโยงเพื่อให้ได้ข้อสรุปตามวัตถุประสงค์ในการศึกษา

ผลการวิจัย

1. การออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 1) การสืบค้นให้ได้เรื่องราวของชุมชน โดยที่กิจกรรมมีการออกแบบมาจากพื้นฐานของทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น และมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว บอกเล่าประวัติของชุมชนวิถีชีวิตริมคลอง ที่ผ่านการสืบค้นและออกแบบนำเสนอออกมา การท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวสัมผัสชีวิตที่มีเศรษฐกิจพอเพียงก่อให้เกิดความน่าสนใจในการเรียนรู้ และสร้างแรงบันดาลใจการออกแบบกิจกรรม และผู้เข้าร่วมกับเจ้าบ้านอันก่อให้เกิดความรู้ และความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง รวมถึงได้รับความสนุกสนาน 2) การร้อยเรียงให้ได้บรรณรสร ผู้เล่าเรื่อง

ออกแบบเรื่องราวที่สร้างแรงบันดาลใจเพื่อเรียนรู้จากผู้ที่มีประสบการณ์จริง มีการออกแบบสถานที่อย่างเหมาะสม กระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และสุนทรียภาพ สร้างความแตกต่างของกิจกรรมสร้างเอกลักษณ์สามารถจับต้องได้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 เกิดประสบการณ์ร่วม เช่น เข้าสวนเก็บน้ำหวานจากจั่นมะพร้าว มาเข้าโรงเคียวและหยอดเป็นน้ำตาลดอกมะพร้าว ลงมือทำผ้าบาติกที่ใช้สีธรรมชาติจากเปลือกมะพร้าว และเมนูอาหารจากปลาทุย่ายอดมะพร้าว ผักชะครามทอดไข่ และ 3) การกำหนดลีลาความชำนาญพื้นที่ของชุมชน การคัดเลือกกิจกรรมที่มีความสนใจโดดเด่นและแตกต่างมีเอกลักษณ์ไม่เหมือนใคร เช่น ลงเรือที่คลองโคนไปเล่นสกีเล่นมทรายแครง ตกเย็นชมหิ่งห้อย และมีการพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งการสื่อสารประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง และเกิดความคิดสร้างสรรค์ไม่หยุดนิ่ง เพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญในการวางแผนพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ต่อไป

2. การใช้สื่อการท่องเที่ยว ได้แก่ 1) สื่อกิจกรรมและสื่อเฉพาะกิจ เป็นสื่อที่ออกแบบเพื่อเน้นให้เกิดการเข้าร่วม เช่น การตัดน้ำตาลดอกมะพร้าว การจักสานใบมะพร้าวสานหมวก ทำขนมจากมะพร้าว การปลูกป่า สื่อเฉพาะกิจได้จัดแสดงพิพิธภัณฑ์มะพร้าวบอกเล่าชีวิตของชุมชน ประเพณีต่าง ๆ สื่อประเพณีเกิดขึ้นในชุมชนที่ร่วมด้วยช่วยกันประชาสัมพันธ์ เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้อัตลักษณ์วัฒนธรรม ภายในชุมชนทำกันมาหลายปี ดึงกลุ่มคนเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนเป็นอันมาก เช่น งานเทศกาลปลาทุย งานวันรอนที่ดอนหอยหลอด งานตักบาตรขนมครก 2) สื่อบุคคล คือ ประธานวิสาหกิจวิสาหกิจชุมชนบ้านริมคลองมีบทบาทอย่างมากในชุมชน เป็นสื่อประชาสัมพันธ์ที่สามารถนำข่าวสารของชุมชนไปสู่ผู้รับสารได้โดยตรง และ 3) สื่อสังคมออนไลน์มีลักษณะทิศทางการสื่อสารสองทาง เดิมใช้เพียงสื่อเพชบุคลิกที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างต่อเนื่องได้ผลเป็นอันมาก

3. แนวทางการพัฒนาการออกแบบกิจกรรมและการใช้สื่อการท่องเที่ยว จะเป็นการยกระดับการท่องเที่ยวสู่มาตรฐานการเป็นต้นแบบ โดยกำหนดเรื่องราวรวมทั้งกำหนดกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวจะได้รับประสบการณ์ ทั้งยังกำหนดกิจกรรมให้สร้างสรรค์ก่อให้เกิดการสร้างรูปแบบของกิจกรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างมีคุณภาพ การใช้สื่อเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนช่วยในการถ่ายทอด และเผยแพร่กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนบ้านริมคลองไปยังผู้รับสารได้ดียิ่งขึ้นด้วยสื่อที่หลากหลาย ให้ดำรงอยู่ของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพ และความยั่งยืนของชุมชนต้นแบบ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ประเด็นเนื้อหาการสื่อสารการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวตามนโยบายคุณภาพและความยั่งยืนของชุมชนต้นแบบบ้านริมคลอง การศึกษาประกอบด้วย การสืบค้นให้ได้เรื่องราว การร้อยเรียงให้ได้บรรณารักษ์ และการออกแบบอย่างมีลีลาเหนือชั้นน่าประทับใจ ก่อให้เกิดกิจกรรมที่มีการออกแบบมาจากพื้นฐานของทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น และมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวจนทำให้เกิดความน่าสนใจในการเรียนรู้ และสร้างแรงบันดาลใจการออกแบบกิจกรรม เพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้ฟัง และเรียนรู้จากผู้ที่มีประสบการณ์จริงได้ ร่วมลงมือทำกิจกรรมนั้น ๆ ด้วยตนเอง สอดคล้องกับการเริ่มต้นให้ความรู้ผ่านสื่อต่าง ๆ และการออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวที่เป็น อัตลักษณ์ของชุมชน เรื่องราวการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวจะได้พบรายละเอียดด้านภาพ และเนื้อหา รวมไปถึงความรู้สึกต่อเหตุการณ์นั้น ๆ เพื่อสะท้อนถึงทัศนคติของผู้ชมจากสิ่งที่จดจำได้ ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 รวมถึงที่มาของทัศนคตินั้นว่ามีอะไรบ้าง

ที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความคิด รู้สึกประทับใจจนนำมาซึ่งพฤติกรรมที่เข้ามาท่องเที่ยวอยากมีส่วนร่วมตัดสินใจเป็นส่วนหนึ่งกับแหล่งท่องเที่ยว และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เข้าร่วมด้วยกัน ผู้เข้าร่วมกับเจ้าบ้านอันก่อให้เกิดความรู้ และความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง รวมถึงได้รับความสนุกสนาน การต่อยอด และการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ รูป รส กลิ่น เสียง และสัมผัสอย่างครบถ้วน (สุพรรณ แก้วจันทร์, 2565) มีการออกแบบสถานที่อย่างเหมาะสม กระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และสุนทรียภาพ เปิดโอกาสให้พัฒนาศักยภาพ สร้างความแตกต่างของกิจกรรมสร้างเอกลักษณ์ เพื่อประโยชน์ต่อการสื่อสารกิจกรรมให้โดดเด่น (Booyens, I. & Rogerson, M. R., 2015) การพัฒนาอย่างต่อเนื่องสร้างสรรค์สิ่งใหม่ให้เกิดขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่พัฒนาขึ้น ทั้งด้านศิลปหัตถกรรม วิถีชีวิตขนบธรรมเนียมประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภาษา และอาหารพื้นบ้านด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติ รวมไปถึงมรดกทางวัฒนธรรมมานำเสนอให้นักท่องเที่ยว และผู้สนใจสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างแรงบันดาลใจระหว่างนักท่องเที่ยว และผู้สนใจกับเจ้าบ้านในการเข้าร่วมทุก ๆ กิจกรรม รวมทั้งสร้างความภาคภูมิใจให้กับชุมชนนำมาสู่การอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ทั้งนี้ กิจกรรมต่าง ๆ ได้ถูกพัฒนาบนพื้นฐานของหลักการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์ หรือ Creative Tourism The 3S Principles ด้วยการสืบค้น ร้อยเรียง และออกแบบกิจกรรมจากทุนวัฒนธรรมที่มีในพื้นที่ชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อนำเสนอกิจกรรมอย่างน่าสนใจ (Stories) เพิ่มเติมอรรถรส (Senses) ลงในกิจกรรม เพื่อให้นักท่องเที่ยว และผู้สนใจ สามารถลงมือปฏิบัติกับเจ้าบ้านผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 รวมถึงเสริมลีลา (Sophistication) ในการออกแบบกิจกรรมให้โดดเด่น และดำเนินไปได้อย่างเรียบง่าย (Designated Areas for Sustainable Tourism Administration Public Organization, 2018) ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ ปิรันธ ชินโชติ และธีระวัฒน์ จันทิก พบว่า รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของสวนผึ้ง เป็นการสร้าง หรือการเพิ่มมูลค่าให้แก่ทรัพยากรที่มีอยู่ให้สูงที่สุด ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรทางธรรมชาติ หรือวัฒนธรรมนำมาสร้างนวัตกรรมสร้างสรรค์ ออกมาเป็นรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว สินค้า หรือบริการการท่องเที่ยวใหม่ ๆ สร้างประสบการณ์ที่สร้างสรรค์ที่เกิดจากกิจกรรมที่มีความตระหนักถึงสังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ผลการศึกษาตามโครงสร้างประกอบด้วย การสืบค้น ให้ได้เรื่องราว การร้อยเรียงให้ได้อรรถรส และการออกแบบอย่างมีลีลาเหนือชั้นน่าประทับใจ ก่อให้เกิดกิจกรรมที่มีการออกแบบมาจากพื้นฐานของทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น และมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวจนทำให้เกิดความน่าสนใจในการเรียนรู้ และสร้างแรงบันดาลใจการออกแบบกิจกรรม เพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้ฟัง และเรียนรู้จากผู้ที่มีประสบการณ์จริงได้ร่วมลงมือทำกิจกรรมนั้น ๆ ด้วยตนเอง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เข้าร่วมด้วยกัน กระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และสุนทรียภาพ เปิดโอกาสให้พัฒนาศักยภาพ สร้างความแตกต่างของกิจกรรมสร้างเอกลักษณ์ เพื่อประโยชน์ต่อการสื่อสารกิจกรรมให้โดดเด่น และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องสร้างสรรค์สิ่งใหม่ให้เกิดขึ้นได้ (ปิรันธ ชินโชติ และธีระวัฒน์ จันทิก, 2559) และสอดคล้องงานวิจัยของ Elkasrawy, S. พบว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สามารถสร้างการมีส่วนร่วมปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ อันนำมาซึ่งประสบการณ์ที่น่าจดจำครั้งหนึ่งในชีวิต ซึ่งการท่องเที่ยวรูปแบบนี้จะช่วยดึงดูดให้ผู้สนใจ และนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวภายในชุมชนมากขึ้นอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมเหล่านั้นไว้ นอกจากนี้ กิจกรรมที่ออกแบบควรมีความแตกต่าง และมีเอกลักษณ์ไม่เหมือนใคร เพื่อประโยชน์ต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรม และมีการพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ

รวมทั้งการสื่อสารประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญในการวางแผนพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ต่อไป (Elkasrawy, S., 2020)

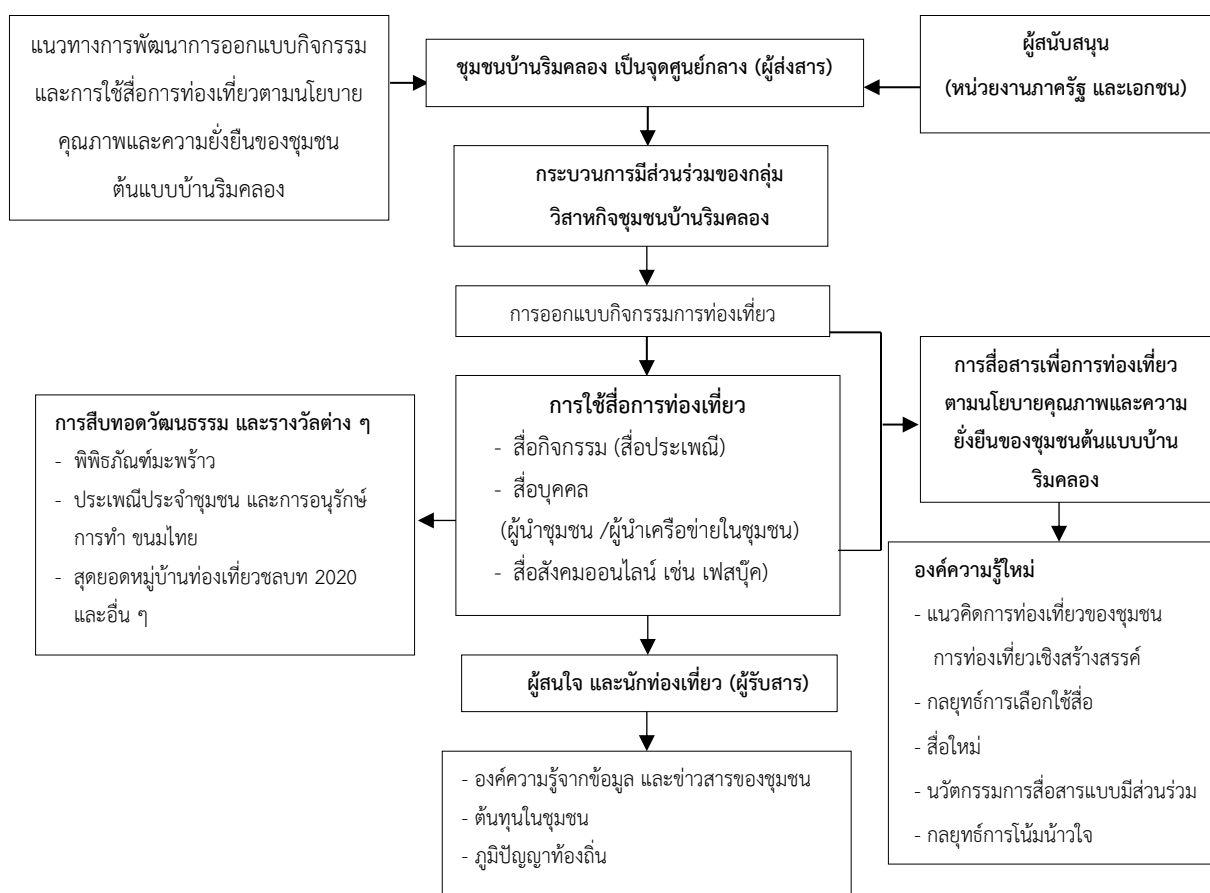
2. การใช้สื่อการท่องเที่ยวตามนโยบายคุณภาพและความยั่งยืนของชุมชนต้นแบบบ้านริมคลอง แสดงให้เห็นว่า การศึกษาประกอบด้วย สื่อกิจกรรมและสื่อเฉพาะกิจ สื่อบุคคล และสื่อสังคมออนไลน์ มีการใช้สื่อเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนสื่อกิจกรรม สื่อเฉพาะกิจ และ สื่อบุคคล เพื่อการเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลของชุมชนให้กับนักท่องเที่ยว ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก ที่ทางชุมชนผลิตเอง และจากหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ผลิตแต่ทุกสื่อที่มีการผลิตกลุ่มคนต่าง ๆ ในชุมชนจะมีส่วนร่วมในการผลิต เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ กระตุ้นการสร้างความร่วมมือ และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้กับชุมชน โดยการใช้สื่อ เป็นสื่อประชาสัมพันธ์ที่สามารถที่จะนำข่าวสารที่ต้องการเผยแพร่ไปสู่ผู้รับสารได้โดยตรง และยังสามารถชักจูงผู้รับสารได้ โดยวิธีพูดคุยกเป็นกันเอง ทำให้การเผยแพร่ข่าวสาร เป็นไปในลักษณะที่ยืดหยุ่นปรับให้เข้ากับผู้รับสารโดยตรงได้ ทั้งนี้ ผ่านทางกลุ่มคนที่ผลิตสื่อนี้ คือ 2 กลุ่ม คือ ผู้นำชุมชน ผู้นำเครือข่ายในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ อุทัย ปริญญาสุทธินันท์ พบว่า ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนทั้งตำแหน่งผู้นำที่เป็นทางการ และผู้นำที่ไม่เป็นทางการ ทั้งผู้นำที่เป็นผู้ชาย และผู้นำที่เป็นผู้หญิง เหล่านี้ล้วนสอดคล้องกับทฤษฎีคุณลักษณะที่เชื่อว่าผู้นำจะมี ภาวะผู้นำอยู่แล้วตามธรรมชาติ ทั้งกล้าคิดกล้าตัดสินใจ มีความเพียรพยายามที่จะบรรลุเป้าหมาย และมีความสนใจใฝ่รู้ รวมถึงลองผิดลองถูกจนประสบผลสำเร็จ ยังมีลักษณะทางบุคลิกภาพ ได้แก่ ความสามารถในการ ควบคุมบังคับบัญชา ความเชื่อมั่นในตนเอง ความเด็ดขาด ความเฉลียวฉลาด (อุทัย ปริญญาสุทธินันท์, 2560) และความพยายามที่จะบรรลุเป้าหมายส่วนตัว และสะท้อนให้เห็นถึงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ต้องทำให้ผู้อื่นคล้อยตามทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง และประชาชนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งนี้ จากการใช้สื่อของชุมชนต้นแบบบ้านริมคลองมี บทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในชุมชน (กชธมน วงศ์คำ และคณะ, 2563) ผลการศึกษาตามโครงสร้างประกอบด้วย สื่อกิจกรรมและสื่อเฉพาะกิจ สื่อบุคคล และสื่อสังคมออนไลน์ มีการใช้สื่อเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน

3. แนวทางการพัฒนาการออกแบบกิจกรรมและการใช้สื่อการท่องเที่ยวโดยมุ่งหวังให้ผู้สนใจ และนักท่องเที่ยวได้เข้าใจ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งใน และต่างประเทศนำเงินเข้ามา เป็นต้นทุนในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืนทั้งผู้ประกอบการร้านค้าต่าง ๆ และผู้นำชุมชนสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้สื่อการท่องเที่ยวเป็นการถ่ายทอด และเผยแพร่ที่เกิดขึ้นจากชุมชนบ้านริมคลองเป็นจุดศูนย์กลาง ในกระบวนการมีส่วนร่วมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านริมคลองกับผู้ใช้สื่อการท่องเที่ยวต่าง ๆ ทั้งสื่อกิจกรรมและสื่อเฉพาะกิจ สื่อบุคคล และสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อก่อให้เกิดการอนุรักษ์วัฒนธรรม และการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ดำรงอยู่ ประสิทธิ์ สิงหาสิน พบว่า แนวทางการออกแบบ และการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีความน่าสนใจ ไม่เหมือนใคร และสามารถเข้าถึงกับทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเชิญชวนให้ทุกคนมางานเทศกาลได้เป็นอย่างดี ควรมีปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานโดยกระบวนการมีส่วนร่วม ได้แก่ การวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินการ และการประเมินผล เพื่อใช้ในการติดต่อประสานงาน ทั้งด้านองค์ความรู้ของข้อมูลข่าวสารของชุมชน และการผลิตสื่อสังคมออนไลน์ทั้งผ่านเว็บไซต์ และเฟซบุ๊ก ทางชุมชนจัดทำขึ้น เพื่อการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และการสนับสนุนด้านงบประมาณที่เพียงพอ (ประสิทธิ์ สิงหาสิน, 2560) และ พองจันทร์ หลวงจันทร์ดวง และวราภรณ์ ปัญญาดี พบว่า เบื้องต้นสามารถกำหนดตัวชี้วัด

การท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนได้ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว/ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยว 2) การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว 3) การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว 4) การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน และศูนย์การบริการข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว และ 5) บุคลากร และนักสื่อความหมายท้องถิ่น การพัฒนาการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อเป็นต้นทุนในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืนทั้งผู้ประกอบการร้านค้าต่าง ๆ และผู้นำชุมชน และเครือข่ายได้รับความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาในการเมืองการปกครองท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ และการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาการใช้สื่อการท่องเที่ยวตามนโยบายคุณภาพและความยั่งยืนของชุมชนต้นแบบบ้านริมคลอง เป็นการถ่ายทอด และเผยแพร่ที่เกิดขึ้นจากชุมชนบ้านริมคลองเป็นจุดศูนย์กลาง ในกระบวนการมีส่วนร่วมของกลุ่มวิสาหกิจวิสาหกิจชุมชนบ้านริมคลองกับผู้ใช้สื่อการท่องเที่ยวต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนลงมือปฏิบัติควบคู่กับการสนับสนุนจากภาครัฐ และเอกชน รวมไปถึงผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยเหลือ และมีส่วนร่วมให้มีการพัฒนาต่อไป (พองจันทร์ หลวงจันทร์ดวง และวราภรณ์ ปัญญาวัตติ์, 2561)

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่องนี้ ได้พบองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อการท่องเที่ยวของชุมชนต้นแบบบ้านริมคลอง ซึ่งสามารถแสดง ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การสื่อสารเพื่อการท่องเที่ยวของชุมชนต้นแบบบ้านริมคลอง

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นว่า การสื่อสารชุมชนบ้านริมคลอง ซึ่งเป็นศูนย์กลาง (ผู้ส่งสาร) เพื่อเกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของกลุ่มวิสาหกิจวิสาหกิจชุมชนบ้านริมคลองในกำหนดวัตถุประสงค์ของการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวต้นแบบบ้านริมคลอง ซึ่งบอกถึงการสืบค้นให้ได้เรื่องราว การร้อยเรียงให้ได้บรรณ และ การออกแบบอย่างมีลีลาเหนือชั้นน่าประทับใจ และการใช้สื่อการท่องเที่ยวต้นแบบบ้านริมคลอง บอกถึงประเด็นการใช้สื่อที่นำมาใช้ เช่น สื่อกิจกรรมและสื่อเฉพาะกิจ เพื่อเป็นสื่อประเพณี สื่อบุคคลโดยผู้นำชุมชน ผู้นำเครือข่ายในชุมชน และสื่อสังคมออนไลน์ ในรูปแบบของสื่อสังคมออนไลน์ ส่งผลต่อการอนุรักษ์ และการสืบทอดทางวัฒนธรรม เช่น พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ และประเพณีประจำชุมชน และการอนุรักษ์การทำขนมไทย ก่อให้เกิดประโยชน์ต่าง ๆ เช่น รางวัลสุดยอดหมู่บ้านท่องเที่ยวชนบท 2020 และอื่น ๆ ทั้งนี้ ยังส่งผ่านถึงผู้สนใจ และนักท่องเที่ยว (ผู้รับสาร) ได้รับองค์ความรู้จากข้อมูล และข่าวสารของชุมชน ต้นทุนในชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการออกแบบกิจกรรมและการใช้สื่อการท่องเที่ยวต้นแบบบ้านริมคลอง เข้ามามีบทบาทส่งผลทำให้เกิดสื่อใหม่เกิดขึ้น เพื่อใช้ในการอนุรักษ์ และการสืบทอดทางวัฒนธรรม และนำไปสู่การนำแนวคิด และกลยุทธ์เข้ามาประกอบ คือ แนวคิดการท่องเที่ยวของชุมชน ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ กลยุทธ์การเลือกใช้นวัตกรรมสื่อสารแบบมีส่วนร่วม และกลยุทธ์การโน้มน้าวใจ เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะต่อการท่องเที่ยวตามนโยบายคุณภาพและความยั่งยืนของชุมชนต้นแบบ ในการพัฒนาระบบสังคมการเมืองการปกครองท้องถิ่น รวมไปถึงภาครัฐ และภาคเอกชน เข้ามามีบทบาทเพื่อความยั่งยืนของชุมชนต่อไป

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า 1) การออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 1.1) การสืบค้นให้ได้เรื่องราว โดยที่กิจกรรมมีการออกแบบมาจากพื้นฐานของทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น และมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว 1.2) การร้อยเรียงให้ได้บรรณ ผู้เล่าเรื่องออกแบบเรื่องราวที่สร้างแรงบันดาลใจเพื่อเรียนรู้จากผู้ที่มีประสบการณ์จริง และ 1.3) การกำหนดลีลาความชำนาญพื้นที่ของชุมชนเพื่อสร้างความประทับใจ 2) การใช้สื่อการท่องเที่ยว ได้แก่ 2.1) สื่อกิจกรรมและสื่อเฉพาะกิจ การจัดฐานโคมะพร้าวสานหมวก ทำขนมจากมะพร้าว การปลูกป่า สื่อเฉพาะกิจชุมชนจัดแสดงพิพิธภัณฑสถานบอกเล่าชีวิตของชุมชน 2.2) สื่อบุคคล คือ ประธานวิสาหกิจวิสาหกิจชุมชนบ้านริมคลอง เป็นสื่อประชาสัมพันธ์ที่สามารถนำข่าวสารของชุมชนไปสู่ผู้รับสารได้โดยตรง ทำให้การเผยแพร่ข่าวสารเป็นไปอย่างยืดหยุ่น และ 2.3) สื่อสังคมออนไลน์ เดิมใช้เพียงสื่อเฟซบุ๊กต่อมาได้เพิ่ม ดีกดอท โดยมีการโพสต์ข้อความ ภาพ และคลิปที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างต่อเนื่อง และ 3) แนวทางการพัฒนาการออกแบบกิจกรรมและการใช้สื่อการท่องเที่ยว จะเป็นการยกระดับการท่องเที่ยว สู่มาตรฐานการเป็นต้นแบบ ประกอบด้วย การออกแบบกิจกรรมโดยกำหนด เรื่องราว รวมทั้งกำหนดกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวจะได้รับประสบการณ์ ทั้งยังกำหนดกิจกรรมให้สร้างสรรค์ ก่อให้เกิดการสร้างรูปแบบของกิจกรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว จากความถนัดในพื้นที่ก่อให้เกิดการอนุรักษ์ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นให้อย่างยั่งยืนมากที่สุด ทั้งนี้ เกิดจากประชาชนในชุมชนสื่อสารแบบมีส่วนร่วม ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างมีคุณภาพ การใช้สื่อเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนช่วยในการถ่ายทอด และเผยแพร่กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนบ้านริมคลองไปยังผู้รับสารได้ดียิ่งขึ้นด้วยสื่อที่หลากหลาย ก่อให้เกิดการอนุรักษ์ และการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ดำรงอยู่ของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพ และความยั่งยืน

ของชุมชนต้นแบบจึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) ชุมชนบ้านริมคลอง ควรเพิ่มการใช้สื่อสังคมออนไลน์จากเดิมที่มีเฉพาะช่องทาง เฟซบุ๊กเพียง แพลตฟอร์ม (Platform) เดียว ควรเพิ่มสื่ออื่น ๆ เพื่อเข้าถึงนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น เช่น เว็บไซต์ สร้าง e-book ออนไลน์ หรือใช้เทคโนโลยี Virtual Reality /Augmented Reality ช่วยเติมเต็มปัจจุบันที่เป็นโลกที่ไร้ขีดจำกัด 2) กระทรวงท่องเที่ยวควรกำหนดนโยบายที่เน้นคุณภาพ และความยั่งยืน ในการส่งเสริมการใช้สื่อเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนให้ทันยุคของการเปลี่ยนแปลงสร้างต้นแบบที่เป็นเลิศ และ 3) ในส่วนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นเกี่ยวกับการสื่อสารออกแบบกิจกรรมและใช้สื่อเพื่อการท่องเที่ยวชุมชน ตามพันธกิจของหน่วยงาน เพื่อตอบสนองนโยบายท่องเที่ยวในระดับชาติ ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งการวิจัยครั้งต่อไปควรวิจัยเชิงปริมาณควบคู่ไปกับเชิงคุณภาพ และควรศึกษา บทบาทการสื่อสารของผู้นำชุมชนท่องเที่ยวในการสร้างชุมชนต้นแบบ ในจังหวัดและภูมิภาคอื่น ๆ ที่มีภูมิประเทศ ที่แตกต่างกันออกไป

เอกสารอ้างอิง

- กชธมน วงศ์คำ และคณะ. (2563). รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบ้านดอนบม ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- กิตติดา เอกแก่นำชัย. (22 ส.ค. 2567). รางวัลชุมชนบ้านริมคลอง. (กชมล พงษ์วัชรนนท์, ผู้สัมภาษณ์)
- ประสิทธิ์ สิงหาสิน. (2560). การออกแบบและพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์เทศกาลรับตะวันใหม่ก่อนใครในสยาม. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปะประยุกต์บัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบอุตสาหกรรม. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ปิรันธ ชินโชติ และธีระวัฒน์ จันทิก. (2559). รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของสวนผึ้ง. Veridian E-Journal, Silpakorn University, 9(1), 250-268.
- พองจันทร์ หลวงจันทร์ดวง และวราภรณ์ ปัญญาวดี. (2561). การพัฒนาตัวชี้วัดการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน. วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม, 8(1), 79-104.
- ลัดดาวรรณ ทองใบ. (2562). การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยชุมชน. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์น เอเชีย, 8(2), 103-112.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สุดแดน วิสุทธิลักษณ์. (2558). องค์ความรู้ว่าด้วยการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: คู่มือและแนวทางปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุพัฒน์ แก้วจันทร์. (2565). กลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานความยั่งยืน. วารสาร มจร.เลยปริทัศน์, 3(1), 70-77.
- อุทัย ปริญญาสุทธินันท์. (2560). มุมมองภาวะผู้นำ: กรณีศึกษาของชุมชนทุ่งตำเสา. วารสารการจัดการสมัยใหม่, 15(2), 37-44.
- Booyens, I. & Rogerson, M. R. (2015). Creative Tourism in Cape Town: An Innovation Perspective. Urban Forum, 26(4), 405-424.

- Designated Areas for Sustainable Tourism Administration Public Organization. (2018). Creating creative tourism toolkit. Bangkok: BookPlus.
- Elkasrawy, S. (2020). Creative cultural tourism in Egypt: Case study of papyrus and pottery. *Journal of Heritage Tourism and Hospitality*, 14(1), 215-225.